Број 41. У Новом Саду, у петак 21. фебруара (6. марта) 1914. Година XLIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута осим недеље и празника.

Цена је за Угарску над се јутарњим и вечерњим листом заједно шаљу на један месец 2 круне и 70 потура; на четврт године 8 круна. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Појединим бројевима од петка цена је: за сваку годину 2 кр., на целу годину 4 кр. За остале земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пет.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура сваке од врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући Јована Т. Чавића, у главној улици бр. 6.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Појединим јутарњим бројеви стају 10 пет

Чек-конто 12008.

Угроруси у борби за православље.

Још пре него што сам отишао у Марамарошсигет да преузмем одбрану оптужених Угроруса: проучавао сам парнични материјал. Имао сам све записнике главне расправе, како исказе оптужених, тако и исказе преслушаних сведока. Нисам у тим записницима дуго могао наћи ничега што би било вантредно. Сами искази простих, примитивних људи. Тек при крају упаде ми у очи један записник, чији је садржај одударао од осталих. То су биле примедбе, које је учинио оптужени Јура Чопик на исказ попа Азарија, који је као сведок под заклетвом преслушан. Тај поп Азари већ од дуго година служи у Изи као парох. Опће је познато, да је покрет у Изи настао још 1903. године и одатле се је распростирао по свима жупанијама, у којима живе Угроруси. Због тога је највећа одговорност пред унијатским црквеним властима пала на попа Азарија. И од свих унијатских попова овај је поп Азари био најбешњи, прави осветник због покрета православних. Разумљиво је, да се је он нарочито хтео истаћи и у прогонству „окривљеника“. Ту се је десило, да су жандари и особито стражари пограничне полиције, — секли косу православнима и толико их тукли, док нису прогутали своју рођену косу. Ту се је десило и то, да су једнога окривљеника, који није хтео признати унију и напустити православље, везали за коња. Овде су једној сиротој породици извукли прозоре и врата и оставили петоро ситне дечице на зими од 20 степени, тако да су их комшије сутра дан скоро смрзнуте нашли. Парничним списима прикључене су цедуље споменутога попа Азарија, упућене жандарима или пограничној полицији, које овако гласе: „Обуставите **кажњавање** овога или онога, јер се је исти покајао и одрекао шизме“. Дакле је жандармерија по налогу попа Азарија злостављала људе на начин, који нам је добро познат из шпанске инквизиције. Католичко црквено право има један посебан одељак под насловом: „Црквено казнено право“ и ту се говори о врстама казне. Између осталих нарочито се спомиње: verberatio т.ј. **батине** за преступнике. И поп Азари свакако да се је држао „црквеног казненог права“, а на државне законе се није ни освртао, јер по његовоме су мишљењу државне законе радили великим делом „шизматици“ и ти закони за њега немају вредности, пошто његова црква учи, да у случају сукоба између црквенога и државнога закона, првенство ужива црквени закон. Ово становиште попа Азарија не би додуше поред државних закона никоме шкодило и не би било опасно, али је малер био баш то, што су и државни званичници били мишљења попа Азарија, да су државни закони „шизматичког“ порекла, јер у данашњу њихову учествују и некатолици, те су се и они вргли на становиште католичког „црквеног казненог права“, да шизматичке преступнике треба „verberatio-м“ дакле **батином** уразумити. Око 70 таквих цедуља сведоче о црквено-правном уверењу попа Азарија.

Али нека ми опросте читаоци, што сам се удаљио од моје данашње теме. Морао сам то учинити, јер се само са овом карактеризацијом попа Азарија може разумети примедба, коју је на његов исказ учинио Јура Чопик, а која је мени одмах упала у очи, те сам видео, да је Јура Чопик човек јачег духа и интелигенције од осталих.

Дакле мој пријатељ Јура Чопик упитан од председника: има ли примедбе на исказ сведока попа Азарија, рекао је са свим укратко ово:

„Штогод је сведок говорио, не одговара истини. У његовоме исказу не видим чињеницe, које би се косиле са законом, већ једино осећам његову *жаоку*!“

То је он тако бираним мађарским језиком изговорио, да сам одмах видео, да је Јура Чопик човек јаког духа и интелигенције, која је код једног земљорадника сасвим необична. И о том сам се врло брзо уверио, како на расправи, тако исто и из личног додира.

Но и од разборитости већа је његова одважност, одлучност и неустрашивост, с којом је бранио себе и своје једномишљенике и с којом је сузбијао навалу оптужбе. А то је својство потребније вођи једнога великог и замашног покрета и од саме мудрости, јер маси ништа толико не импонује, као одважност и сама готовост за страдање. Маса, коју је он повео, уверена је о томе, да је он дорастао задатку једнога народнога вође. Она има према њему поверење и слуша његове савете, извршује његове заповести. Његови простодушни другови виде у њему правог душевног вођу свога. Уверени су, да их он води правој чистој вери, која им отвара двери царства небесног. Ови сироти људи нису овде на земљи искусили ничег доброг. Остављени од целога света, прогоњени због свог уверења од оних, који би требали да им пруже сваку заштиту, гуљени од пијавица у људскоме облику и дотерани до просјачког штапа, свој бедни живот они сматрају само за искушење, којим ће се удостојити царства небеског. Са неописаним самопрегорењем сносе они све неудаће живота и са сажаљењем погледају своје мучитеље и говоре: Опрости им Боже, јер не знају шта чине! И кад је Јура Чопик пред судом изјавио, да су они сви спремни за своју веру понети тешки крст, другови му у повлад климнуше главом. Једна мисао им даје снаге, да истрају у тешкој борби, једна их мисао покреће на делатност, а то је мисао, да се вером приближе Христу!

Посматрајући и проучавајући ове људе, дођох до уверења, да су хришћански школастичари овакове примере верних имали пред очима, када су биће и значај вере овако кратко ал језгровито обележили: *вера је Хришћанство, а Хришћанство је црква*. Када сам неке упитао, да ли је Јура Чопик одиста достојан толиког њиховог поверења, одговорише ми: „Достојан је, господине! Њега је милост Божја определила, да буде наш путовођа. Он је мудар, храбар, несебичан и само добро народа лежи њему на срцу. Он је наш, а ми смо његови.“

ПОДЛИСТАК.

Најгори душманин српског народа.

Од Милене Миладиновић.

Јадни српски народ има доиста на све стране непријатеља, који као зверови вребају прилику, да му, колико год могу, нашкоде, ако већ не могу да га сасвим униште. Један од таких душмана је туберкулоза, или како наш народ каже, „јектика, сушица, или велики кашаљ“.

Тај душманин тражи, а и нађе сваке године хиљаде и хиљаде жртава у српском народу. То ми, осим лекара, неће нико веровати, а и мени није то било познато, јер ја сам се разним питањима бавила, али питањем о народном здрављу не. А то није било лепо, јер је народно здравље преће, него све друго. Латинац не каже забадава „*здрава душа у здраву телу*“.

Један прост случај је учинио, да сам се морала уверити, да је ова грозна болест страховитим ухватила у нашем народу. Дошао је нама један сељак, врло честит човек, који се, кад је свршио био свој посао у канцеларији мога мужа, тужио, како јако кашље, како се ноћу зноји и т. д. Случајно сам се и ја ту нашла и по свему сам видела, да овај јадник пати од туберкулозе. Врло ми га је жао било, јер је имао четворо деце. Тада сам се сетила на лек, о којем сам читала у једном старом календару од мога оца од године 1810. Тај сам лек — то је нека трава са неким додацима — скувала оном сељаку и он га је пио, и после кратког времена он се боље осећао и напоследку је и оздравио. Ко је био тада срећнији од мене! Благосиљала сам и онај лек и онога пастира, који је ону траву пронашао.

Али то се рашчуло и тада ми дођу више таквих болесника и траже онај лек. Радо се одазовем њиховој молби и да ми је могућно, не бих само као сада тај лек бесплатно зготовила, но би их и дворила и добром снажном храном и хранила. Најтврђег човека мора срце заболети, кад види те божје створове увеле и са лицима жутим, а смрт им вири из очију. Грозно! И пошто је ова болест прилепчива, као и тифус и колера, то она уништава лагано, али немилосрдном сигурношћу читаве породице. Наш свет није пажљив, здрави једу и пију са болесником, они и спавају не само у једној соби, но у једној постељи с болесником и тако се скуже и други. Најгоре страдају тада мала деца.

Код мене је била једна млада жена, која се већ налази скоро у трећем стадијуму туберкулозе, она је са собом донела и своје једногодишње дете, које је такође болесно било. Лекар је и код матере и код детета констатовао туберкулозу. Мати се тужила, да дете неће ништа да једе. Јадни мали створ држао је у рукама један обарен кромпир и тужно је гледао у њега, без воље да га једе. Док сам се окренула, да свршим неки посао мој, а мати извадила из џепа погачицу, одломила једно парче, сажвакала га и турила детету у уста. Кад сам то спазила, врло сам се због тога ражљутила. То значи убити своје рођено дете, јер из уста ове болесне матере прелази у уста детиња силесија оних малих животињица, такозваних бацила, који трују овај млади живот.

Прошли српско-турски и српско-бугарски рат узео је пуно жртава у српском народу, али то је било сада и можда ће још дуго трајати до новога рата и до нових жртава, али јектика тражи немилосрдно сваке, ама сваке године хиљаде и хиљаде жртава.

Опазила сам, кад и којом приликом се наш народ највише разболи, кад се управо на смрт разболи; а то је по баловима, у сватима, у колу, на љуљашци, о покладама, у војсци и у пијаном стању. И тада, кад се разболе, да имају бар уредну негу и добру *снажну* храну. Али од свега тога нема ништа и наш свет пропада.

Зато мислим, да је крајње време, да се нешто учини, да се спасе наш народ. По целоме свету се живо ради против туберкулозе, само код нас све спава и нико ништа не ради у томе правцу. Свугде има нарочитих лечилишта, само код нас их нема.

Зато сам размишљала о томе и разговарала са медицинскима капацитетима, да се и код нас створе санаторије, лечилишта за наш народ. Наша је Фрушка Гора као створена за тај посао. Ту има заклона од ветрова, шума, ту је миомирисни ваздух, ту су красни извори, све, све је ту, што би могао човек желети за телесно и душевно поправљење.

Знам, да ће многи летимице прочитати ове

Јако ме је заинтересовао овај човек и ја сам се много с њиме разговарао, те сам имао прилике уверити се, да је Јура Чопик доиста човек јаких душевних особина и да има сва она својства, која су потребна једном вођи. Његов дух огледа се у необично тачним разликовањима у питањима вере и у погледима, који извиру из добро схваћене хришћанске филозофије. Много смо говорили о верским питањима и свака његова мисао сасвим је тачна тако, да се никада не спотакне и не изгуби у лавиринту верских разлика. Говори у лепим песничким фигурама, које објашњавају његово схваћање. Интересантно је, како ми је објаснио, да се православно и римокатоличко учење не може спојити. Замолио сам га, да ми у бележницу упише оно, што је о томе рекао. Ево дословно износим што ми је о томе написао: „Едоно отроча токмо една мати может породити, а дви едно нит. Дви матери едно отроча зрадити таковое чудо, шчо не видил свит“. (Једно дете може само једна мати родити, а две матере никако. Две матере да роде једно дете таково би чудо било каково још свет видео није.) Затим овако наставља: „Христос нам науку дае, шчо и Богу и мамони неможно служит. Ми и православну и римозападну науку Христову как можемо сполнит?“ Даље: „Ми исповедаем и ми признаваем шчо спасителнаја вира лиш една, котрои Христос глава а не рамски папа котра вира к Богу веде и вела“. Држим, да ове речи Јуре Чопика није нужно на српски преводити, јер то и у оригиналу сваки Србин може потпуно разумети.

Но да се види његова неизмерна љубав према православној цркви, његова готовост и на највеће муке и страдања, наводим његове закључне речи: „Сију свјату виру ми к себи обњали и ми ју от себе взјати не дсем, скорше најаки муки и смертни разлуки за сију свјату виру снести свољјаем.“ То значи: „Ову свету веру ми смо примили и ми ју од себе узети не дамо, спремни поднети сваку муку и смртна разорања за ту свету веру.“

Но осим верских питања додирнуо је Јура Чопик и питање домољубља, и то треба да буде његов одговор на оптужбу Ево шта он о томе пише: „Наше отечество ми от сердца љубим готови за него и кров пролијати, но и виру нашу от предков пријату нехочем на посмих от себе дати.“

Када сам ове речи Јуре Чопика прочитао и на мађарски превео председнику суда (у приватном разговору), добио сам за одговор: *Лепо, лепо, Чопик је велики политичар.*

Једном речи, не верују му, ма колико наглашавао своје домољубље.

ретке, а то су они, који су још здрави, јер као што сат не верује гладном, тако не верује ни здрав болесном. Само ће ми лекари одобравати, јер знају најбоље, да је тако.

Лечилишта, лечилишта дајте народу! Гледајте у тужне очи таквих болесника, па ћете нечујно чути онај очајнички вапај њихов за здрављем, за животом.

Да је данас жив негдањи српски владар Немања, он би зајамачно назидао поред три манастира и три лечилишта за јектичаве, јер то је данас најпотребније. Али ми немамо данас таких великана, па зато мора народ сам да се помогне. Где су наши богаташи? Где су наше банке и новчани заводи? Ето, Бог је дао мали рај у Фрушкој Гори, па да порадимо, те да прискочимо у помоћ јадницима.

У тој Фрушкој Гори има вазда згодних места за лечилиште. Лепо је у Раваници, ту је железница и сваки дан пијаца, али од мајдана донесе ма најмањи ветрићак сирад од усљеног дима. У Бачину је планина нешто подаље. Најбоље би било у околини Ирига, кажимо у Старом Хопову.

Мило би ми било кад бих дознала, шта и други људи мисле о томе. Али нека сваки има једно једино пред очима, а то је, да су таква лечилишта веома потребна за наш народ и да ће се тада умирање код нас знатно смањити.

Ове речи пишем под утиском очајничких погледа из очију оних, које је смрт већ у чело целивала, хладна смрт, која једва чека, да може своје жртве у свој хладни загрљај примати.

Већ пре оглашења пресуде имао сам уверење, да ће пресуда неповољна бити, а тако је и било. Узалуд сав труд и бранилаца и оптужених, да докажу невиност оних, на које је државни одветник указао прстом као на разоритеље друштвенога мира и на непријатеље угарске државе. И пресуда Синедриона, којом је Исус Христос на смрт осуђен, не би добила потврде Пилатове, да нису Јевреји на Исуса повикали били: Ћест друг Кесарев!

Др. Коста Хаџи.

Политички записи.

„Србобран“ доноси чланак, у којем тврди, да нема повода за никакву забринутост у питању српске народне црквене автономије и да чланци Палчиће Јованића у „Пестер Лоју“ о изборном реду немају никаквог значаја, пошто се то питање не може решити без сарадње самосталне странке. Кад би влада хтела да реши автономно питање са мимоилажењем самосталне странке, она би таме довела у питање и политички споразум. И самостална странка је за споразумни рад свих народних странака, али тај споразум не треба да се ограничи само на успоставу автономије, него и на коначно решење автономног питања, да би се то питање већ једном скануло с дневног реда. Уједно „Србобран“ јавља, да се самостална странка није обвезала да бира Михајла Грујића за патријарха и да има потпуно одрешене руке.

Бележимо по новинарској дужности, а напомињемо, да се споразуман рад српских народних странака при коначном уређењу автономије може осигурати, ако се постигне сагласност у начелима, на којима треба да се изиђе наша автономна зграда. То несумњиво жели сав српски народ — изузев калуђерске подрепаше.

*

„Србобран“ нам замера, што смо забележили, да је др. Николај Велимировић протеран из Аустроугарске у доба уставне владе бана Шкерлеца. „Србобран“ правда поступак земунске полиције, јер да је др Велимировић 1912. год. држао говор против краља Фрање Јосифа, а ни српска полиција не би друкчије поступала са личношћу, која је овде држала говор против краља Петра. Ми не знамо, је ли Велимировић учинио оно, чиме се правда његово протеривање. Али знамо, да се у Срему и нарочито у Земуну одржавају неке изнимне мере, које срамоте уставну владу бана Шкерлеца. Ми смо у последње доба изнели толике примере о насиљу земунске полиције, а „Србобран“ се на те догађаје није осврнуо ниједном речју. „Србобран“ баш у истом броју, у коме је напао „Заставу“ због писања о Велимировићевом случају, пише од речи до речи ово: „Из цијеле земље ми добивамо притужбе *од најбољих својих људи, да се у нашој управи није ништа промијенило, да је она иста каква је била за Рауха и комесаријата.* То у осталом потврђују догађаји у Двору, Вргинмосту, Шиду, Карловцима и другдје (Земун неће „Србобран“ да спомене). „Народне Новине“ пак узимају у заштиту србождерске чиновнике.“ Затим још „Србобран“ износи насиља у Топуском, где је прави пашалук.

Па што се љути на нас, кад замерамо „уставној“ влади бана Шкерлеца?

*

Хрватско-славонски сабор решио је да не изда суду дра Мила Старчевића, кога је тужио др. Ал. Хорват због клевете, јер му је добацио, да је трговао са друштвом „Балкан“ и да за новац изводи планове Беча и Пеште. Око тога се водила поду жа расправа, у којој су франковци приказани у правој боји. Др. Миле Старчевић изнео је доказе, да су они бечки агенти и да се баве денунцирањем и шпијонирањем. Доказао је, да су др. Ал. Хорват и франковци у дослуху са потпредседником суд бног стола у Загребу, познатим Мирком Кошутићем, који је био истражни судија у великоиздајничкој парници. Изнео је, да се франковци служе лажним сведоцима и да се др. Јовуа Франк криво заклео у једној парници. Колико су франковци огрезли у бечко аустријској служби, видело се у сабору, када је др. Иванца Франк викнуо одушевљено: Акурти је бољи прават од Миле Старчевића! Франковци схваћају праваштво као службу Бечу. Зато им је и Акурти прават — али зато је сабор добро урадио, што није издао дра Милу Старчевића, да му суде Кошутић и Акурти, франковачки савезници.

*

Међу чешким странкама настао је прави лом. Пре неки дан доказало се, да је младочешка странка добила од аустријске владе новац за избор посланика. Младочеси су то признали, али се бране, да у тој влади седе два њихова човека на министарским столицама, те према томе је у реду, ако се ти министри брину, да њихови људи уђу у сабор у што већем броју. Др. Фојрт доказује још, да новац у државној каси није само немачки, него и чешки, па је право да се троши и на чешке странке. То пак не стоји. Државни приходи треба да се троше и на чешке потребе, али не и на изборне циљи појединих странака, јер странке, које примају од владе новаца за изборе, нису више независне и не могу служити народу.

Младочеси, да се освете својим противницима, изнели су писмо Јос. Аниже, покојног уредника „Народних Листа“, у коме се тврди, да је председник чешке народне социјалистичке странке, др. Карел Шваха у служби тајне државне полиције и да од ње прима 800 круна месечне плате. Осим тога било је пре две године још 18 чланова чешке народне социјалистичке странке у служби државне полиције. Др. Карел Шваха известио је владу, да ће Клофач са више својих једномишљеника посетити балканске државе 1912. године, па је онда Клофач задржан у Земуну. Шваха је редовно јављао полицији, шта се говори у чешком посланичком клубу а примио је за свој избор 3000 круна од полиције. У дописивању с полицијом и на телефону служио се именом Винер. Шваха је у служби полиције од 1910. године.

Ова је вест изазвала ужасну сензацију и прави лом. Шваха пориче, да је то истина и предао је суду тужбу против „Народних Листа“. Између младочешких и народно-социјалистичких присташа долази већ до туче. Распалиће се борба, која ће добро доћи влади и Немцима, јер ће се скршити чешка опструкција, која је укочила рад аустријског државног сабора.

Говори се, да је ову ствар објавила сама полиција по владином упутству, да би разбила слогу чешких странака. То је вероватно, а тврди се, да су „Народни Листа“ ову подлу ствар дознали од полицајног шпијона Шпачека.

Догађаји на Балкану.

Српско-турски преговори о миру.

Потврђују се гласови, да се Стефановић, српски изасланик ради склапања уговора о миру између Србије и Турске, у Цариграду споразумео са турском владом у свима главнијим питањима. У ствари још нерешених питања преговарао је Стефановић јуче са турским опуномоћеником Решид бејом. Држи се, да ће мир бити потписан првих дана недеље што долази.

Албанија.

Албански владар принц Вид по утврђеном пасму стиже сутра у Драч, у своју нову престоницу. Сав Драч окићен је заставама и спремају се велике свечаности у почаст доласку првог владара ново-створене Албаније. У исто време са извештајима о свечаним припремама у Драчу стижу и извештаји о незадовољству муслиманских арбанашких племена. У албанским планинама држе договоре главари муслиманских племена, како да збаце и протерају принца Вида и на албански престо поставе муслиманина. У драчким свечаностима много се не истичу ни неки главари католичких арбанашких племена, а ни неки и од оних муслиманских главара, који су изјавили, да ће признати принца Вида владарем. Ти

очекују, да виде, кога ће нови владар именовати за министре, а онда ће сви они, које буде мимоишао, прећи у противнички табор. Као што се види, свечаности у Драчу имају врло мрачну позадину. Уз то још долази и покрет у *Северном Епиру*. Данас је сав Епир пристао уз покрет за независношћу и автономна влада је већ у свима местима, из којих се повукле грчке трупе, поставила своје власти. Епирски „свети батаљони“ заузели су положаје дуж северне границе Северног Епира и спремни су да се до последњег човека боре за независност своје отаџбине. Албанија је немоћна да сарши епирске батаљоне, а и велике силе не знају шта да почну. Бечка и римска влада хтеле би да натерају Грчку, да она угуши епирски покрет, али то неће да дозволе остале велике силе, јер су баш оне тражиле, да Грчка напусти те крајеве. — Једном речи, Албанија и после доласка новог јој владара остаје — врзино коло.

Румунски краљ албанском кнезу.

Још од постанка албанске државе почеле су се у њој да такмаче Аустрија и Италија о јачи уплив. То ће такмачење да се продужи и око новог владара, те ће му само још већма отежавати и онако тежак му положај. Албански владар је рођак румунском краљу Каролу и он жели, да га сачува бар од тих бечко-римских сплетака. С тога, како јављају из Букурешта, краљ Карол је дао новонаименованом румунском посланику на албанском двору својеручно писмо, да га преда кнезу Виду. У томе писму даје краљ Карол своме рођаку, албанском кнезу политичке савете. Препоручује му, да се не даје уплести у никакве сплетке, долазиле оне било са које стране и да се једино ослања на румунског посланика, који ће му бити највернији и најискренији саветник.

О арнаутском упаду.

У српској народној скупштини изјавио је председник српске владе Пашић, да је шеф генералштаба главне команде Мишић крив, што су Арнаути прошле године могли да упадну у Србију. Сада се генерал Мишић правда и наводи, да је главна команда била разрешена месеца августа, када је наређена демобилизација српске војске. С тога она не може носити одговорност за догађаје, који су се збили доцније. Арнаути су зато могли да продру у српске крајеве, што је тадањи војни министар наредио, да се српске трупе повуку са оних положаја, на којима су биле по наређењу главне команде, на много слабије положаје, а у исто време те трупе нису појачане. Према томе кривица терети тадањег војног министра.

Питање источних железничких пруга.

Српски посланик у Бечу Јовановић вратио се из Београда у Беч са новим упутствима, којих се има држати, када ускоро отпочну преговори о источним железничким пругама. Неки београдски листови јављају, да ће у тој ствари ускоро настати повољан обрт, јер су немачки деоничари друштва источних железница успели да наговоре аустријске деоничаре, да буду умеренији према српском становишту. У Бечу је јако запажено, да се посланик Јовановић, пре него што је отпутовао из Београда, читаво пола дана саветовао са београдским руским послаником Хартвигом.

Турска и Бугарска.

Поводом гласова, да су у последње време односи између Турске и Бугарске нешто охладнели, полузванични цариградски лист „Жен Тирк“ јавља, да то не стоји. Сва спорна питања су између Турске и Бугарске решена, па и питање Помака, а повољно ће се решити и преговори о склапању трговачког уговора, иако ће та преговори трајати нешто дуже. Тај цариградски лист изјављује, да су турско бугарски односи најсрдачнији.

Вести из места и са страна.

Јесу ли Русини унијати?

Један Русин из Бачког Крстура пише другу Кости Хаџији и захваљује му, што је бранио оптужене Русине у Мармарошсигету. Он пише овако: „Ја поздрављам господина дра Косту Хаџи и честитам му на његовој вредности и мудрости, који се је потрудио и нашу браћу у Мармарошсигету бранио од неправедне оптужбе. То је њега Божја милост послала тамо да разруши неправедну оптужбу. Да га Бог живи и благослови на многаја љета и да му дарује вијенац (венац) мудрости и слави вјечној, јер тако је његово добро дело. И у нашим срцима лежи православна вера“. — И ово је доказ, да се сви Русини сматрају православнима, а не унијатима!

Са српске забаве у Куману.

Пишу нам из Кумана, да је тамо 2. (15.) фебруара о. г. приређена беседа новооснованог српског црквеног певачког друштва под управом хоровође Ј. К. Борјановића. Певане су махом песме из Босне и Херцеговине, које је скупио Ј. К. Борјановић. Он има до 2000 таких песама, а чујемо, да ће његову збирку откупити краљевска српска академија наука Ми их најтоплије препоручујемо свима певачким друштвима. Забава је испала на свеопште задовољство. Наши су певачи били вредни и за кратко време се спремили за беседу. Приход је био 301 круна и 70 потура. Сада певачко друштво учи литургијско певање и спрема се за забаву, која ће бити други дан Ускрса. У међувремену приредиће поучна села (прво ће бити у недељу, 2. марта о. г. по ст. кал.), на коме ће говорити проф. Васа Стајић из Панчева. Добровољне прилоге су дали: по 20 круна Народна Штедионица и др. Иван Ивановић из Турског Бечеја, 10 круна др. Војислав Суботић из Београда, по 5 круна Шандор Кириловић из Будимпеште и И. Гарај из Турског Бечеја, по 3 круне Јулка Гавриловић, учитељица из Станчева и Иван Кириловић из Турског Бечеја; по 2 круне Бора Маркуш из Меленаца и Сава Николић из Башахида; по 1 круну: Срећа Секулић из Т. Бечеја, Бр. Радуловић, учитељ из Меленаца, Стева Црквењаков учитељ из Карлова, Душан Пајић учитељ из Меленаца и Миле Летић из Меленаца. Са прилозима из места добивено је 107 круна и 80 потура

Поучно село у Добринцима.

Пишу нам из Добринаца: У недељу, на месне покладе, приређено је поучно село у Добринцима с овим програмом: „Дижите школе“, певао дечји збор српског ратарског певачког друштва. „Певајмо браће“, певао је мушки збор ратарског певачког друштва. О раскошу и моди предавао је г. Милован Тодорић, равн. учитељ. „Ране моје“, певао је мушки збор ратарског певачког друштва. О Наваренству је предавала гђца А. Бронзић, учитељица. „Орбадијо“, певао је мушки збор ратарског певачког друштва. Програм је изведен на опште задовољство. Хвала нашим учитељима и омладини нашој. Али морамо замерити, што је одзив био доста слаб, иако су нам овака поучна села прека потреба. Ту се можемо договорити о својим приликама и неприликама. На ова села може свако доћи, јер се не плаћа улазница. Требали су сви доћи, да чују оне лепе речи нашег учитеља, па да сваки отац и мајка у душу упишу ону његову поуку. Колико нам је душа уживала у лепим речима наше учитељице, која је говорила о вери и Српству. Не чудимо се, што се не одазваше наши старији, кад нам није дошао ни свештеник. Он се шетао за то време, а могао је доћи и на ратарско село! Али ми нећемо застати, него ћемо продужити у овом правцу. Сваки је почетак тежак, а прегаоцу и Бог помаже!

Зајам вароши Новога Сада.

Прекјуче је варошко представништво у Новоме Саду одржало скупштину, у којој су мунгови и подрепаши расправљали о понуди Угарског Банкарско-Трговачког Друштва гледе зајма од 2,250.000 круна и о понуди Пештанске Угарске Трговачке Банке, Угарске Хипотекарне Банке и Пештанске Прве Домовинске Штедионице за зајам од 3,300.000 круна. Понуде нису примљене, него је упућен магистрат да води преговоре за повољнији зајам.

Кретање учитељства у Срему.

Премештени су: Јован Павичић из Бачинаца у Кузмин, Милева Станковић, учитељица из Адашеваца у Лединце, Марија Ћирић из Врдника у Старе Бановце на Дунаву, а Софија Смиљанић из Старих Бановаца у Врдник. Одрекли су се учитељске службе: Густав Кање у Старој Пазови, Петар Ђорђевић у Острову и Иван Габлер у Голубинцима.

Време.

По гласу извештаја будимпештанске метеоролошке станице очекује се променљиво и блаже време и на много места киша.

Привредни гласник.

##Ински вашар у Петроварадину.

Жупанијска област у Вуковару јавља, да ће се 1. (14), 2. (15) и 3. (16) марта о. г. одржатиински вашар у петроварадинској градској већници. Господа посетиоци вашара имаће прилике купити познато добра бела, шиљера и црна вина из 1911. и 1913. године како из Петроварадина тако и из околине. Згодна је железничка веза, а локална лађа Вуковар—Нови Сад ће по свој прилици већ возити у то време.

Са новчане пијаце.

На берзи у Бечу и Будимпешти опажа се прилично велика узнемиреност поводом вести, да је руска влада наредила у марту о. г. пробну мобилизацију целе руске војске и да је на ту цељ одредила 260 милијона круна. И у Берлину се опажа узнемиреност. Цена вредносним папирима почела је падати. Међутим та пробна мобилизација не значи да се Русија спрема за рат, па се очекује, да ће се ускоро смирити узбуђени духови. Да је ова руска пробна мобилизација неповољно утицала на новчану пијацу, види се и по томе, што нема понуда. То значи, да су капиталисте и опет затворили своје злато у касе.

Раж треба ваљати.

Раж воли чврсту земљу. Зато још у јесен треба увек раж по сејању добро поваљати тешким глатким ваљком. Ако у јесен то није учињено, у толико пре треба раж поваљати што раније у пролеће, или још преко зиме, кад то време дозвољава. Раним пролетњим ваљањем, чим се снег отопи, не само да се земља мало набије, што раж воли, него се и кртињаци и мишији канали убају и заравне, те се и поремећене биљке поново боље прихвате земље и даље добро успевају. Поваљану раж, ако је то учињено пре или између јаких сувомразица и хладних ветрова, не могу оштетити ни доцнији јачи мразеви ни суви ветрови. За ваљање је бољи троделни него прост ваљак, јер мање ријеи земљу при окретању на у вратинама,

---

Брзојави „Застави“.

Стигли 21 фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. У јучерањој саборској седници говорио је посланик пучке странке Бартош против уговора са паробродским друштвом „Адрија“. У току свога говора рекао је, да је владина политика штетна, без срца и срамна. Када су владиновци довикнули му, да говори као да је у биртији, Бартош им је одговорио, да његови бирачи нису пили из његова бурета и да он није изабран украђеним новцем. Четири пута га је председник упутио на ред, а када је почео читати меморандум, који је поднесен сабору у ствари пловидбе поморских бродова, председник му је одузео реч и прекинуо седницу на 10 минута. Када је седница продужена, опозиција је протестовала против прекидања седнице, јер је то противно пословнику. Посланик пучке странке Стеван Раковски побијао је наводе министра трговине у јучерањем му говору и нападао га је, што је министар бранио банке, што се без разлога дају велике припомоћи паробродском друштву Адрији и што се с тим друштвом склапа уговор, који се не може отказати. Питао је министра, да ли му је познато, да је друштво „Адрија“ са коалиционом владом хтело да обнови уговор уз много мању припомоћ. Говорио је још и известилац Сабо, а затим је расправа закључена.

Будимпешта. Сабор је усвојио коначно законске предлоге о припомоћи бродарским друштвима. Затим се прешло на расправу о Тисином извештају гледе преговора са Румунима, која ће се данас наставити. Мунгов Јакабфи предложио, да се Тисин извештај узме на знање и одобри обзиром на 1000 годишњу историју и увек признату равноправност народности.

Аустријски сабор.

Беч. Аустријско царевинско веће састало се јуче у 11 сати пре подне. Министарство финансија саопћило је царску наредбу од 31. јануара о. г. о привременом предрачуну и поднело је законски предлог, којим да се министар финансија опуномоћи, да одобрене издатке за војску, морнарицу и железничке инвестиције у износу 374 милиона 520 хиљада круна може покрити зајмом. Чешки аграрци и радикали тражили су реч, да ставе један формалан предлог, али место тога је њихов говорник

читао изјаву, у којој изјављују, да су немачке странке одговорне, што су прекинути преговори ради чешко-немачког поравнања. Чешким говорницима је председник одузео реч. Када је одузета реч и Станеку и Бакси, чешка посланици надали су силну вику и ударали су списима по клупама. Затим је требао да говори Рихтера, али од силне граје није могао да дође до речи. Председник је прекинуо седницу.

Беч. Сабор одгођен до четвртка. Ваше посланика тражили од министра унутрашњих дела да се изјасни о томе, је ли Карел Швиха био у служби полиције.

Енвер-паша султанов зет.

Цариград. Војни министар, Енвер-паша оженио се султановом нећаком, принцевом Надијом.

Принц Вид путује у Албанију.

Трст. Принц Вид кренуо се јуче у 5 с. после подне бродом „Таурус“ за Драч.

Хрватско-славонски сабор.

Загреб. Франковци поднели нацрт своје адресе, у којем нападају нагодбу и траже тријализам, који је једина одбрана од опасности, која Аустроугарској прети од југоистока (Србије). Стога франковци моле краља, да учини крај нагодбењачкој владавини. Старчевићанци у својој адреси такође траже тријализам. Радић је поднео нацрт адресе, али није се могао примити, јер га не помажу 8 посланика (сељачка странка има само 3 посланика).

Укинути полицајни комесаријати.

Загреб. Бан је укинуо полицајне комесаријате у Вараждину, Бакру, Сиску, Петрињи и Пожеги (а шта је с осталим комесаријатима?)

Питање источних железница.

Беч. У великашком дому Филиповић поднео интерпелацију, у којој тражи заштиту аустријских интереса при решењу о источним железницама као и при градњи дунавско-јадранске железнице, која треба да иде преко Босне.

Нападај на једног општинског кнеза.

Печуј. У селу Лотхарду (барањска жупанија) неки Хрват по имену Андрија Блашковић напао је ножем и револвером општинског кнеза Беркеша, што је овај тражио, да се затвори крчма, јер је било већ доба затварању. Блашковић је пуцао на кнеза, а пуцали су и остали, који су били у крчми. Кнез је ипак неповређен утекао, али се доцније вратио у крчму, поново је дочекан са револверским метцима. Наређена је истрага.

Раднички покушај.

Пилишверешвар. У овдашњем угљеном руднику око две хиљаде радника ступило је у штрајк због мале надница и рђава поступања. Мир није нарушен. Радници хоће да се иселе у Немачку, ако им се захтеви не уваже.

Одговорни уредник: МИТА КЛИЦИН.

Трговина.

НОВИ САД, 21. фебруара 1914. године.

Пшеница прве квалитете нова 23 К — п.
Пшеница нова друге врсте — К — п.
Пшеница средња 22 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша 21 К — п. до — К — п.
Наполица 15 К 20 п. до — К — п.
Јечам 14 К — п. до — К — п.
Зоб нова 14 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну стари 12 К 80 п.
Кукуруз у клипу — К — п.

†

Јављам сродницима, пријатељима и познаницима, да ћу моме покојном мужу

Тодору Ђорђевићу

бив. трговцу новосадском

сад на Теодорову Суботу, његов имен-дан, 22. фебруара (7. марта) давати уобичајени овогодишњи **парастос** у овдашњој св. успенској цркви у 11 сати пре подне, после којега ће се ићи на гроб неваборављеног покојника.

У Новом Саду 19. фебр. (4. марта) 1914. год. 306 1 1

Удова **Даница Т. Ђорђевић.**

ПОЗИВ.

I. Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу у Силбашу,

држаће своју

XXXII. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

дана 22. марта п. н. к. 1914. год. у женској школи у 2 сата по подне.

Дневни ред:

1. Извештај управног одбора о раду у год. 1913.
2. Извештај надзорног одбора и давање разрешнице управном и надзорном одбору.
3. Предлог управног и надзорног одбора о подели чисте добити.
4. Избор управитеља, подуправитеља и 10 чланова у управни одбор.
5. Избор 3 члана у надзорни одбор.
6. Избор једног члана из управе, који ће са управитељем и подуправитељем задружну фирму потписивати.
7. Предлог управног одбора о отварању XXVIII. кола.
8. Евентуални предлови.
9. Избор три члана ради оверења записника

Управа.

Биланција прве српске задруге за међусобно помагање и штедњу у Силбашу за 1913. годину.

ИМОВИНА			ДУГОВИ		
у готовини 31. децембра 1913. године — — — — —	14609	69	Деонич. главница XXIV. кола	10832	40
у обвезницама — — —	210107	—	„ „ XXV. „	8620	30
у предујмовима — — —	4391	—	„ „ XXVI. „	4120	20
у вредности заводске куће —	6900	–	„ „ XXVII. „	2007	20
			улога уложена на књижице	93887	73
			реесконт — — — — —	108600	—
			резервног фонда — — —	5162	04
			сбрисана деоничарска главница	651	82
			тантијема управи — — —	320	—
			чиста добит за деобу 1913. г.	1806	—
	236007	69		236007	69

Преглед губитка и добитка.

ГУБИТАК			ДОБИТАК		
Конта државног пореза —	603	74	Конта камате — — — —	17376	06
„ општинског трошка —	284	87	„ писарине — — —	2831	50
„ разних трошкова —	894	51	„ опомене — — —	175	10
„ чиновничке плате —	1370	—	„ глобе — — — —	48	90
„ реесконт камате — —	10011	99	„ уписнине — — —	55	60
„ камате исплаћене на улоге — — — — —	319	70	„ разних прихода — —	662	60
Конта капиталисане камате на улог — — — — —	4306	12			
Конта порезном звању пристојба — — — — —	462	59			
резервном фонду — — —	770	24			
тантијема управи — — —	320	—			
чиста добит за деобу 1913. г.	1806	—			
	21149	76		21149	76

У Силбашу, 31. децембра 1913.

Тима Арсенин с. р., књиговођа. — Лазар Михајлов с. р., управитељ. — Никола Пајић с. р., благајник.

Матија Попадић с. р. — Милош Гаврилов с. р. — Бошко Михајлов с. р.

Даша Гаврилов с. р. — Панта Туцић с. р. — Миливој Пајић с. р.

Младен Пајић с. р. — Младен Марковић с. р.

Данило Гаврилов с. р. — Лазар Пејак с. р.

Прегледано, са главним и споредним књигама сравњено и у потпуном реду нађено.

Надзорни одбор: 300 1—1

Младен Нинков с. р. — Душан Мокић с. р. — Никола Попадић с. р.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.